

ԲԱԺԻՆ 1. ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

РАЗДЕЛ 1: ТЕОРИЯ ПЕДАГОГИКИ SECTION 1: THEORY OF PEDAGOGY

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴՐՍԵՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Գյուլբուդաղյան Վաղարշակ
ԵՊՀ, Հայաստան

Համառոտ ներածական: Բարձրագույն մասնագիտական կրթությունը քաղաքակիրթ աշխարհում ավելի ու ավելի է ընդլայնվում ու արժևորվում, կարևորվում է նրա դերը հասարակական կյանքում: Հայաստանի Հանրապետությունում բարձրագույն կրթությունն անմասն չէ այս զարգացումներից և ընդհանուր առմամբ համաքայլ է ընթանում միջազգային զարգացումներին: Այստեղից էլ բխում են թեմայի արդիականությունը և կարևորությունը:

Բանալի բառեր - *բարձրագույն կրթություն, կրթության համակարգ, կրթության միջազգային հոչակագիր, կրթության ժողովրդավարացում, միջպետական համագործակցություն, գիտակրթաարտադրական միավորում, կրթություն ամբողջ կյանքում, ուսուցում, տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ:*

Հիմնախնդիրը՝ բարձրագույն մասնագիտական կրթության միջազգային զարգացման առանձնահատկությունները և դրանց համապատասխան՝ ՀՀ-ում բարձրագույն կրթության զարգացման առանձնահատկությունների համադրելիությունը:

Հիմնախնդրին առնչվող արդիական այլ հետազոտությունների և հրատարակությունների կարճ վերլուծություն: Միջազգային ասպարեզում կարևորվում են ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի փաստաթղթերը հիմնախնդրի վերաբերյալ, հատկապես 21-րդ դարի համար ընդունված կրթության հոչակագիրը: Հիմնախնդրին անդրադարձել են նաև ռուս մանկավարժներ Յուննա Սորոկոպուդը [6], Տ. Լոմակինան [5] և այլք: Հայ իրականության մեջ այս խնդրին ավելի քիչ են անդրադարձել: 2017 թվականին լույս է տեսել մեր հեղինակած «Բարձրագույն կրթության զարգացման միտումները Հայաստանում» հոդվածը [1, էջ 377-384]:

Հոդվածի **նպատակն** է վերլուծել բարձրագույն կրթության զարգացման միջազգային առանձնահատկությունները, դրանք համեմատել ՀՀ բարձրագույն

կրթության համակարգում առկա առանձնահատկությունների հետ, ընդգծել Հայաստանի բարձրագույն կրթության համահունչ զարգացումը միջազգային զարգացումներին, որի արդյունքում տեղի է ունենում բարձրագույն կրթության միջազգային տարածքին ինտեգրում:

Հետազոտության **նորույթն** այն է, որ նմանատիպ համեմատական վերլուծություն մեզանում կատարվում է առաջին անգամ:

Հիմնական նյութի շարադրանքը: Բարձրագույն կրթությունը դարերի պատմություն ունի և զարգացման ուրույն ուղի է անցել, սակայն նրա դերն ազգերի ու պետությունների կյանքում կտրուկ մեծացել է վերջին հարյուրամյակի ընթացքում: Գնահատելով կրթության և մասնավորապես բարձրագույն կրթության դերը՝ պետություններն աստիճանաբար առավել մեծ ուշադրություն են դարձնում կրթությանը՝ շեշտադրելով դրա ռազմավարական նշանակությունը: Ինչպես նկատում է Յու. Սորոկոպուդը [6, էջ 5], վերջին ժամանակներում աշխարհում մեծացել է բարձրագույն կրթություն ստացածների թիվը, բարձրացել է նրանց կարգավիճակը, ընդլայնվել են նրանց վերապահված գործառույթները, բարձրագույն կրթության համակարգերն առավել ճկուն են դարձել, որոշակիացել են գիտության, արդյունաբերության ու մշակույթի ձեռքբերումներին համապատասխան զարգանալու միտումները:

Բարձրագույն կրթության զարգացման միջազգային դրսևորումներին մոտ է կանգնած նաև Հայաստանի բարձրագույն կրթությունը: Հայաստանը նույնպես ընդգծված կարևորություն է տալիս բարձրագույն կրթությանը, հետամուտ է դրա որակական և քանակական շարունակական աճին:

Կրթության և մասնավորապես բարձրագույն կրթության դերն ավելի ընդգծվեց, երբ ստեղծվեց միջազգային կառույց, որի նպատակներից մեկը միջազգային մակարդակում բարձրագույն կրթության խնդիրներով զբաղվելն է: Խոսքը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի մասին է, որը հիմնադրվեց և սկսեց գործել Փարիզում 1945 թվականին նոյեմբերից: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն (Միավորված ազգերի գիտական, կրթական և մշակութային կազմակերպություն) ՄԱԿ-ի մասնագիտացված գործակալություն է, որի նպատակն է «նպաստել խաղաղության և անվտանգության պահպանմանը՝ զարկ տալով միջազգային համագործակցությանը կրթության, գիտության և մշակույթի բնագավառներում բարեփոխումների իրականացման միջոցով» [4]:

Հատկապես կարևորվում է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի՝ 1998 թվականին ընդունած հռչակագիրը՝ ուղղված 21-րդ դարի բարձրագույն կրթության փոփոխությանն ու զարգացմանը [4]: Այդ փաստաթղթում նշվում է, որ աշխարհում ուսանողնե-

րի թիվն աճել է մի քանի անգամ՝ 60-ականների 13 միլիոնից 90-ականներին հասնելով 82 միլիոնի: Հռչակագրում արձանագրվում է նաև, որ բարձրագույն կրթությունը դարերի ընթացքում բազմիցս ցույց է տվել իր կենսունակությունն ու հարմարվելու, զարգանալու, հասարակության մեջ փոփոխություններ և առաջընթաց գրանցելու կարողությունը: Հասարակության մեջ տեղի ունեցող կարևոր փոփոխությունները տանում են դեպի գիտելիքների կարևորության գիտակցումը և դրանց վրա հենվելու անհրաժեշտությունը, այնպես որ ներկայումս բարձրագույն կրթությունն ու գիտական հետազոտությունը մշակութային, սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնական բաղադրիչներն են:

Այս տեսանկյունից համաշխարհային հռչակագրում առանձնացվում են բարձրագույն կրթությանը բնորոշ մի շարք խնդիրներ, որոնցից են կրթության ոլորտում միջպետական համագործակցության խորացումը, կրթության ժողովրդավարացումը, որն աշխարհի շատ երկրներում իրականանում է «ընտրյալների համար կրթությունից դեպի կրթություն՝ բոլորի համար» սկզբունքով, բարձրագույն մասնագիտական կրթության մարդասիրացումը և համակարգչայնացումը (լրատվության փոխանցման մատչելիություն), նորարարությունների տարածումը տարբեր երկրներում՝ պահպանելով արդեն իսկ ձևավորված ազգային առանձնահատկությունները:

Հայաստանի Հանրապետությունը անկախացումից անմիջապես հետո ներգրավվեց տարբեր համաձայնագրերում, այդ թվում դարձավ նաև Միավորված ազգերի կազմակերպության անդամ: Կարճ ժամանակահատվածում Հայաստանի բարձրագույն կրթությունը բարեփոխումների միջոցով սկսեց մոտենալ միջազգային չափանիշներին՝ աստիճանաբար ինտեգրվելով միջազգային բարձրագույն կրթության համակարգին: Բարձրագույն կրթություն իրականացնող ուսումնական հաստատությունների գործունեության ու հետագա զարգացման հնարավորությունների ստեղծման ու նաև բարձրագույն կրթության պահանջարկը բավարարելու նպատակով Հայաստանի բարձրագույն կրթությունն անցում կատարեց դեպի անվճար և վճարովի հիմունքներով կրթություն տրամադրելուն, իսկ դրան հաջորդեց բարձրագույն կրթության անցումը երկաստիճան համակարգին (բակալավրիատ և մագիստրատուրա), որը կարևոր քայլ էր միջազգային կրթության համակարգին ինտեգրվելու ճանապարհին:

Հետագայում «Կրթության մասին» [3] և «Բարձրագույն և հետբուհական կրթության մասին» ՀՀ օրենքներում [2] արդեն սահմանվեցին բակալավրի և մագիստրոսի որակավորման աստիճանները՝ պահպանելով նաև դիպլոմավորված մասնագետի որակավորումը: Տրամաբանական է, որ այս փոփոխություն-

ները թելադրեցին ուսումնական նոր պլանների ու ծրագրերի ստեղծման, այդ ոլորտներում որոշ փաստաթղթերի խմբագրման անհրաժեշտություն, որը մեծ ծավալի աշխատանք էր: Ժամանակի պահանջներից ելնելով՝ բուհական մասնագիտացումները փոփոխության ենթարկվեցին, համալրվեցին նոր ու շուկայական հարաբերություններում առավել մրցունակ մասնագիտություններով: Լուրջ փոփոխություններ գրանցվեցին նաև բուհերի կառավարման համակարգում. այն ապակենտրոնացվեց: Ստեղծվեցին բուհական խորհուրդներ (հետագայում՝ հոգաբարձուների խորհուրդներ), որոնց վերապահված է բուհի ռեկտորի ընտրության, նրա գործունեության նկատմամբ վերահսկողության գործառույթը: Այս ընթացքում ավելացան նաև Հայաստանի միջազգային պարտավորությունները. 2005 թ. Նորվեգիայի Բերգեն քաղաքում Հայաստանը ստորագրեց Բոլոնյան հռչակագիրը՝ դրանով իսկ մեծ քայլ կատարելով համաեվրոպական կրթական դաշտ մտնելու, նրան ինտեգրվելու համար:

Վերը նշված հիմնական փոփոխությունները Հայաստանի բարձրագույն կրթությունը հասցրին այնպիսի մակարդակի, որում բարեփոխումների հիմնական մասն արդեն կատարված փաստ է, բովանդակային և ձևական համապատասխանություն է տիրում արևմտյան երկրների բարձրագույն կրթության հետ: Սակայն ինտեգրման գործընթացը շարունակական բնույթ է կրում, և ներկայումս արդեն նկատելի են հատկապես բովանդակային զարգացման առանձնահատկություններ, որոնք համահունչ են բարձրագույն կրթության զարգացման միջազգային առանձնահատկություններին: Փորձենք առանձնացնել բարձրագույն կրթության զարգացման այն խնդիրները, միտումները, որոնք ընդգծված են նաև ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի վերը նշված հռչակագրում:

Եվ այսպես, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գործառույթներից և բարձրագույն կրթության միջազգային զարգացման խնդիրներից մեկը կրթության ոլորտում միջպետական համագործակցության խորացումն է: Հայաստանում իրականացվում է նույն քաղաքականությունը: Անկախության շրջանում Հայաստանի Հանրապետությունը՝ իբրև առանձին միավոր, կրթության ոլորտում համագործակցության վերաբերյալ միջպետական համաձայնագրեր կնքեց և՛ արևմտյան, և՛ արևելյան երկրների հետ:

Այժմ արդեն ակնհայտ է, որ միջպետական համաձայնագրերը դրականորեն են ազդում բարձրագույն կրթության որակի վրա: Հարյուրավոր երիտասարդ կադրեր պատրաստվել ու վերապատրաստվել են արտերկրում, իսկ Հայաստանի բուհերն էլ իրենց հերթին ընդունում և կադրեր են պատրաստում արտերկրի համար: Հայաստանում միջպետական համաձայնագրերով բացվել են

մի շարք համալսարաններ կամ մասնաճյուղեր, որոնք դրական ազդեցություն ունեն կրթության որակի վրա՝ բերելով նոր շունչ, նոր մտածողություն, նոր տեխնոլոգիաներ ու մեթոդներ:

Հաջորդ առանձնահատկությունը, որն ընդգծվել է միջազգային հարթակում, բարձրագույն մասնագիտական կրթության համակարգչայնացումն է (լրատվության փոխանակման մատչելիությունը): Ինչպես նշում է Յու. Սորոկոպուդը, համակարգիչներն օգտագործվում են ոչ միայն հաշվողական և գրաֆիկական աշխատանքների համար, այլև իբրև լրատվական համակարգերում ընդգրկման, մանկավարժական վերահսկողության, իբրև լրատվության փոխանցման և ինտերակտիվ համագործակցության կազմակերպման միջոց [5, էջ 7]: Համացանցի առկայությունը, տեղեկատվության ակտիվ փոխանցումները թույլ են տալիս զարգացում ապահովել ոչ միայն տեղական մակարդակում, այլև դուրս գալ միջազգային ասպարեզ՝ ընդգրկելով անհամեմատ ավելի մեծ լսարան:

Հայաստանի Հանրապետությունը տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտը հռչակել է տնտեսության զարգացման գերակա ճյուղ, և տարեցտարի ավելի է մեծացնում տնտեսությունում այդ ոլորտի տեսակարար կշիռը: Բարձրագույն կրթություն ստացողների մեջ գնալով ավելանում է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների մասնագետների թիվը, որին նպաստում է նաև բարձր վճարվող աշխատատեղերի առկայությունը: Սակայն եթե մենք կարող ենք Հայաստանում SS ոլորտի հաջողություններ արձանագրել, ապա ուսուցման ընդհանուր համակարգչայնացումը երկրում դեռևս բավարար չէ, թեև այս ուղղությամբ ձեռնարկվում են ակտիվ քայլեր:

Հաջորդ առանձնահատկությունը գիտաուսումնաարտադրական համալիրների ստեղծումն է՝ իբրև գիտության, կրթության ու արտադրության ինտեգրման յուրահատուկ ձև: Նմանատիպ համալիրների կենտրոնական օղակը կրթությունն է, մասնավորապես բարձրագույն կրթությունը: Գիտական մասն ապահովում է գիտական աճի համար անհրաժեշտ պայմանները, իսկ արտադրական մասը ներառում է փորձնական արտադրություն, ներդրումային ֆիրմաներ, կոնստրուկտորային բյուրոներ և այլն: Ի դեպ, դեռևս Խորհրդային Հայաստանում գործում էին գիտաուսումնաարտադրական միավորումներ՝ ի դեմս քիմիական արդյունաբերության հսկաների, որոնք նմանատիպ համագործակցության հաջողված օրինակ էին:

Ներկայումս Հայաստանում գիտաուսումնաարտադրական համալիրների ստեղծումը մեծ մասամբ կապվում է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զար-

գացման հետ: Վերջին տարիներին տեղեկատվական տեխնոլոգիաների միջազգային խոշոր ընկերությունները, որոնք գործունեություն են ծավալել նաև Հայաստանում, հաջողությամբ կիրառում են գիտություն-կրթություն-արտադրություն, արդյունավետ մոդելը: Մասնավորապես «Մայքրոսոֆթ» և «Մինոֆսիս» ընկերությունները համաձայնության են եկել Հայաստանի առաջատար բուհերի հետ և ակտիվորեն մասնակցում են տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում մասնագիտացող ուսանողների կրթության գործընթացին, կազմակերպում են նրանց ուսումնական պրակտիկան, հանդես են գալիս նորագույն դասընթացներով, իսկ լավագույն կադրերին աշխատանք են առաջարկում իրենց ընկերություններում: Նկատենք, որ այս համագործակցության արդյունքում գործընթացին մասնակցող բոլոր կողմերը բավարարված են, և աշխատանքն էլ ավելի որակյալ է կատարվում: Իրավամբ, SS ոլորտի զարգացման համար Հայաստանում կան անհրաժեշտ բոլոր պայմանները, իսկ գիտության, արտադրության ու կրթության միասնականացումը կարող է ապահովել բարձր արդյունք:

Բարձրագույն կրթության միջազգային առանձնահատկություններից է կրթության ժողովրդավարությունը, որն անմիջականորեն կապվում է տվյալ հասարակության ժողովրդավարացման աստիճանի հետ: Կրթության ժողովրդավարությունն առաջին հերթին բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ստանալու հնարավորության առկայությունն է երկրի բոլոր քաղաքացիների համար, «կրթություն՝ բոլորի համար» սկզբունքի կիրառումը՝ երկրների մեծ մասում, մասնագիտության և կրթության ձևի ընտրության հնարավորությունը:

Հայաստանի Հանրապետությունում ևս բարձրագույն կրթությունը զարգանում է ժողովրդավարացման ճանապարհով: Բարձրագույն կրթության համակարգում հրաժարվել են բուհի կառավարման վարչահրամայական մոդելից, ուսանողներին տրվել է ինքնավարություն, ապահովվում է նրանց մասնակցությունը բուհի կառավարման, վերահսկողության գործընթացին: Ժողովրդավարացման ճանապարհին կարևոր քայլ էր կրթության ազատականացումը, որի արդյունքում պետական բուհերին զուգահեռ հիմնվեցին նաև ոչ պետական բուհեր՝ հավասարազոր մրցակցային դաշտում գործելու հնարավորությամբ: Բարձրագույն կրթության ժողովրդավարացման կարևորագույն բաղադրիչներից մեկի՝ կրթության հասանելիության ապահովման ձևերից մեկը ուսանողական վարկերի տրամադրումն է ցածր տոկոսներով, երբեմն էլ՝ անտոկոս: Հայաստանում ևս ստեղծվել են համապատասխան վարկեր, որոնք պայմանների

մեղմացման արդյունքում աստիճանաբար ավելի հասանելի են դառնում հասարակության բոլոր խավերի համար:

Կրթության ժողովրդայնացմանը սերտորեն առնչվում է վերջին տարիներին ՀՀ բարձրագույն կրթության ոլորտում որդեգրված «կրթություն ամբողջ կյանքի ընթացքում» կամ «ցկյանս կրթություն» կարգախոսը: Լինելով միջազգային կարգախոս՝ այն հատկապես արդիական է Հայաստանի իրականության մեջ: Քաղաքական ուղղվածության և տնտեսավարման կտրուկ փոփոխությունը երկրում ստեղծեցին այնպիսի իրավիճակ, երբ մի շարք մասնագիտություններ աշխատաշուկայում կորցրին իրենց արդիականությունը, և դրա փոխարեն առաջացավ այլ մասնագիտությունների պահանջարկ: Անհրաժեշտություն զգացվեց վերապատրաստման կամ վերաորակավորման միջոցով արագորեն տիրապետելու նոր մասնագիտության, հետևաբար կարևորվեց բարձրագույն կրթության համակարգում ևս փոփոխություններ կատարելու խնդիրը:

Եվս մեկ կարևոր առանձնահատկություն է բարձրագույն կրթության հումանիտարացումը, որը նախևառաջ բարձրագույն կրթության մեջ մարդու ու մարդկայինի առաջնահերթության, կրթության մեջ հումանիտար բաղադրիչի շեշտադրումն է: Ընդ որում, դա վերաբերում է բոլոր՝ հումանիտար, ճշգրիտ և բնագիտական մասնագիտություններին: Բարձրագույն կրթության ոլորտում այս միտումը նկատվում է, սակայն որոշ երկրներում, այդ թվում՝ Հայաստանում, այն թույլ է արտահայտվում:

Եզրակացություն: Այսպիսով՝ Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն կրթության համակարգը վերջին երեք տասնամյակների ընթացքում կրել է լուրջ փոփոխություններ և դրսևորում է զարգացման այնպիսի առանձնահատկություններ, որոնք համահունչ են միջազգային զարգացումներին և հանգեցնում են միջազգային, հատկապես եվրոպական բարձրագույն կրթության համակարգին ինտեգրմանը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Գյուլբուդաղյան Վ., Բարձրագույն կրթության զարգացման միտումները Հայաստանում, «Կրթության հիմնախնդիրները 21-րդ դարում», միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Երևան, 2017:

2.«Բարձրագույն մասնագիտական և հետբուհական կրթության մասին» ՀՀ օրենք, Երևան, 2004:

3.«Կրթության մասին» ՀՀ օրենք, Երևան, 1999:

4. Делор Ж., Международная комиссия по образованию для XXI века – <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000114766>.

5. Ломакина Т., Приоритетные направления развития профессионального образования в XXI веке – <http://www.eduhmao.ru/info/1/3692/23130/>.

6. Сорокопуд Ю., Педагогика высшей школы, Ростов-на-Дону, 2011.

ПРОЯВЛЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В АРМЕНИИ

Гюлбудагян Вагаршак
ЕГУ, Армения

Аннотация

Высшее профессиональное образование, проходя уникальный путь своего развития, имеет многовековую историю. Однако за последнее столетие его роль в жизни наций и государств резко возросла. Придавая стратегическое значение образованию, государства постепенно уделяют больше внимания его развитию.

К международным проявлениям высшего образования приблизилось также высшее образование Республики Армения. Здесь также уделяют особое внимание высшему образованию, следя за его качественным и количественным непрерывным ростом.

Значение роли образования на международной арене стало более заметным, когда в ноябре 1945 года начало действовать специализированное учреждение ООН – ЮНЕСКО (Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры). Особенно важную роль сыграла декларация, направленная на изменение и развитие высшего образования XXI века, принятая в 1998 году ЮНЕСКО.

Всемирная декларация ЮНЕСКО выделяет ряд вопросов или задач, касающихся развития высшего образования, которые существуют и в Армении. К ним относится углубление межгосударственного сотрудничества в сфере образования, что характерно также для высшего образования Армении. После получения независимости Армения подписала многочисленные межгосударственные соглашения и посредством реформ приблизилась к международным стандартам.

Следующей особенностью является компьютеризация высшего образования. Общая компьютеризация обучения в Армении все еще находится на неудовлетворительном уровне, однако в этом направлении предпринимаются серьезные и активные шаги.

На международной арене очевидно создание научно-производственных комплексов как своеобразной формы интеграции науки, образования и производства. К успешной попытке создания подобных комплексов в Армении относится сотрудничество сферы ИТ с ведущими университетами страны в последние годы.

Одной из международных особенностей высшего образования является демократия образования и доступность получения образования для всех граждан страны. В Армении высшее образование развивается также по пути демократизации. С этой целью в Армении был предпринят ряд мер, а также приняты соответствующие законы. Народность образования тесно связана с лозунгом «образование на протяжении всей жизни». Будучи международным лозунгом, он актуален и для высшего образования Армении.

Последней заметной особенностью является гуманитаризация высшего образования, реализация которой очевидна при рассмотрении сферы образования. Однако в некоторых странах, включая Армению, она выражена наиболее слабо.

Таким образом, можно прийти к выводу, что высшее образование Республики Армения в течение последних трех десятилетий, подвергаясь серьезным изменениям, проявляет такие особенности и тенденции своего развития, которые соответствуют международному развитию и приводят к интеграции в международное высшее образование.

Список использованной литературы

1. Гюлбудагян В., Тенденции развития высшего образования в Армении, Сборник материалов международной конференции «Проблемы образования в XXI веке», Ереван, 2017.

2. Закон РА «О высшем профессиональном и послевузовском образовании», Ереван, 2004.
3. Закон РА «Об образовании», Ереван, 1999.
4. Делор Ж., Международная комиссия по образованию для XXI века – <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000114766>.
5. Ломакина Т., Приоритетные направления развития профессионального образования в XXI веке – <http://www.eduhmao.ru/info/1/3692/23130/>.
6. Сорокопуд Ю., Педагогика высшей школы, Ростов-на-Дону, 2011.

MANIFESTATIONS OF INTERNATIONAL PECULIARITIES OF HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT IN ARMENIA

Gyulbudaghyan Vagharshak
YSU, Armenia

Summary

History of Tertiary Level Education spans many centuries and has its own way of development. However, its role in the lives of nations and countries has drastically increased during the last century. Taking into consideration strategic importance of education, countries have gradually paid more attention to its development.

Higher education of the Republic of Armenia is in line with the manifestations of international higher education. Thus, higher education and continual growth of its quality and quantity are of great significance in Armenia.

In the international arena the role of education has been more emphasized since November 1945, when UN specialized agency - UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) started its activity. The World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action, adopted by UNESCO's World Conference on Higher Education on 9 October 1998 with the aim of setting global standards on the ideals and accessibility of higher education, became the forerunner for new changes and development of higher education.

A number of issues peculiar to the development of higher education are focused on in the World Declaration adopted by UNESCO and their manifestations are also existent in Armenia. One of these issues deals with strengthening of interstate cooperation in the sphere of education, and it is peculiar to the higher education of Armenia, too. After gaining independence, Armenia signed numerous interstate agreements and came closer to the international standards through reforms.

Computerization of higher education is another peculiarity. Though the level of computerization of the higher education is not sufficient in Armenia yet, serious and active steps are made towards it.

In the international arena the establishment of scientific and work-study institutions has become a unique form of integrity of science, education and work. In Armenia the evidence of a successful attempt to establish such institutions is cooperation of IT sphere with the leading universities of the country over the past few years.

Democratization of education, i.e. existence of opportunity for every citizen of the country to receive education, is also one of peculiarities of international higher education. In Armenia higher education also tends to democratization. With this aim a number of measures have been undertaken and certain laws have been adopted. The slogan «Lifelong learning» is closely connected with democratization of education. This international slogan is also relevant to higher education of Armenia.

The last significant peculiarity is humanitarization of higher education, implementation of which is evident worldwide; still, in some countries including Armenia it is expressed faintly.

Thus it can be concluded that over the last three decades higher education of the Republic of Armenia has undergone drastic changes. It demonstrates peculiarities and trends of development which are in line with the international developments and they lead to integration with the international higher education.

Reference:

1. Gyulbudagyan V., Development Trends of Higher Education in Armenia, Proceedings of the International Conference " Issues of Education in the XXI Century, Yerevan, 2017.
2. RA Law On higher professional and postgraduate education, Yerevan 2004.
3. RA Law "On education", Yerevan, 1999.
4. J. Delors, International Commission on education for the twenty-first century <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000114766>
5. Lomakina T., Priority directions of professional education development in the XXI century. <http://www.eduhmao.ru/info/1/3692/23130/>
6. Sorokopud Yu., Higher school Pedagogy, Rostov-on-don, 2011.

Материал был представлен и отправлен на рецензию: 02.04.2020

Принято к публикации: 28.04.2020

Рецензент: канд. пед. наук, доцент Грета Акопян

The material was submitted and sent to review: 02.04.2020

Was accepted for publication: 28.04.2020

Reviewer: Assoc. Prof., Ph.D. Greta Hakobyan

**ՀՀ ԲՈՒՀԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ
ԵԲԿՏ-ԻՆ ԻՆՏԵԳՐՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ**

Խաչատրյան Ռոբերտ

Վ. Բրյուսովի անվան պետական համալսարան, Հայաստան

Մովսիսյան Տաթև

Վ. Բրյուսովի անվան պետական համալսարան, Հայաստան

Համառոտ ներածություն: Վերջին քսանամյակում ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում տեղի ունեցող շարունակական բարեփոխումները հիմնականում պայմանավորված են ոլորտի միջազգայնացմամբ, մասնավորապես՝ Բոլոնիայի գործընթացին անդամակցությամբ և Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքին (ԵԲԿՏ) ՀՀ ինտեգրման հանձնառությամբ: ԵԲԿՏ ստեղծումը նպաստեց ազգային (պետական) մակարդակում Բոլոնիայի գործընթացի